

Др Александар Матуновић, Енигма Броз: Ко сте Ви друже Тито?, Београд, 1997, стр. 351.

О животу и раду Јосипа Броза Тита (1892-1980) и његовом поријеклу написан је велики број радова, који су највећим дијелом контроверзни. Према подацима неких од оних који су познавали Титов родни крај, тамо живјели и истраживали Титово поријекло, Титов стварни отац је мађарски гроф Ердеди (Ердодј), великопосједник и власник Цесарграда. Кумровец се налазио на подручју имања Ердедија, а преци Брозови су били кметови на имању Цесарграда. Марија Јаворшек, Словенка из села Подсреда преко ријеке Сутле у Словенији, била је служавка код грофа Ердедија, који је носећу Марију дао сељаку Фрањи Брозу уз новчану премију за жену. Фрањо Броз је преузео пред законом очинство Јосипа, каснијег Тита. Дакле, према овој верзији, која је послје Титове смрти у неколико варијанти објављивана у западним земљама, Јосип Броз Тито је био мађарско-слованечког поријекла.

Ови подаци у погледу Титовог правог поријекла не слажу се с подацима које је Владимир Дедијер објавио у књизи Нови прилози за биографију Јосипа Броза Тита (Загреб 1981, свеска 2, стр. 156). Наиме, како пише В. Дедијер, Тито је, према сопственом казивању, имао четрнаесторо браће и сестара и био је седмо дијете у породици Броз. Према факсимилу Извода из матичне књиге рођених жупе Тухел (на страни 215 исте Дедијерове књиге) Тито је био треће дијете у породици Броз. Владимир Дедијер, као пасионирани истраживач Титове биографије ("Нови прилози за биографију Јосипа Броза Тита" свеска 1 и 2) наводи три различита датума рођења, које је лично Тито о себи дао. У аутобиографији из 1935. године Тито наводи да је рођен 1893, а у аутобиографији од 1945. каже да је рођен у мају 1892, да би у аутобиографији из 1952. навео да је рођен 25. маја 1892. Међутим, у матичним књигама жупе Тухел, као и у статусу анимаруму пише да је Тито рођен 7. маја 1892. То је једини аутентични извор о датуму његовог рођења, наводи Дедијер (св. 2, стр. 136). Осим

овога, Дедијер пише да је Тито два и неке друге датуме свога рођења. Када је радио у Камнику 1911. дао је податак да је рођен 1893. године, не наводећи дан и мјесец. И у школским књигама постоје различити датуми Титовог рођења.

Занимљив је податак објављен у бечком листу “Куриер” 1980, за вријеме Титове болести, у коме се наводи да је Тито рођен у Бечу и да је аустријанац (В. Дедијер, нови прилози... св. 2, стр. 141). По том документу, он је син Маријин.

Ову непрозирну збрку података ваља надопунити подацима о Титовом оцу Фрању Брозу. Према Дедијеровим наводима (Нови прилози, св. 1, стр. 19-20; св. 2, стр. 151-153), Фрањо Броз је био лош сељак, пијаница, неодговоран супруг и отац, који се задужио, распродао земљу, тукао дјецу, па је сав терет породични пао на плећа његове жене Марије. Пошто је распродао и посљедње остатке земље, село га је посве одбацило и сматрало пропалицом. Послије смрти супруге Марије (1918), Фрањо се преселио код извјесне удовице која га је држала док паре није потрошила, а онда га отјерала. Затим је Фрањо чувао гуске у селу и вратио се у Кумровец. Ту је радио као надничар, али је најчешће био пијан. Умро је 16. децембра 1936. у загребачкој болници у 80. години (Дедијер, Нови прилози, св. 2, 151-152).

Ови противурјечни и дјелимично фалсификовани подаци о Титовом поријеклу наводе на закључак да је Титова службена биографија неувјерљива. Бројни наводи да је отац Титов гроф Ердеди, а не Фрањо Броз, темеље се на личним својствима и карактерним особинама Титовим који се подудару са Ердедијевим. Та својства се, с друге стране, показују и у Титовој анационалности, као дјетету мајке Словенке и мађарског грова у Хрватској, као и у Титовом васпитању у духу тадашње вишенационалне Аустрије, што се на посебан начин читовало у његовој оданости у првој фази његовог живота, цару и краљу Фрањи Јосипу и вјерном служењу аустријској војсци у чину подофицира, кратко вријеме на српском, а онда на руском фронту у Карпатима у првом свјетском рату, што му је донијело одликовање за храброст.

У Дедијеровом Новим прилозима велики је простор посвећен поријеклу и дјетињству Титовом и опису породице грофа Ердедија и њиховог дворца Цесарграда. И у Титовој аутобиографији, објављеној у америчком часопису “Лифе” (април - мај 1952) знатан простор је посвећен описима грофова Ердедија и њиховом дворцу Цесарград; о играма подно зидина Цесарграда Тито говори с великом носталгијом.

Титов живот на Брионима, као и другим бројним дворовима широм Југославије, његова склоност раскошном животу, његова мушичавост и лакомисленост су својства која су, према већ наведеним истраживачима Титовог поријекла непосредно послије завршетка другог свјетског рата, била типична за грофа Ердедија. Његова анационалност је, према овим истраживачима, резултат његовог мађарско-словеначког поријекла, дјетинства проведеног у Хрватској и Словенији и одгоја у аустријској војсци.

Овим дилемама других истраживача о Титовом поријеклу, др Антуновић у својој књизи Енигма Броз додаје још једну. Радећи од 1975. до 1979. као лични љекар Предсједника СФРЈ Јосипа Броза Тита, Матуновић је, како сам наводи, успоставио са њим посебан професионални и лични однос, имао могућност да свестрано упозна његову личност” као човјека, пацијента, интелектуалца, политичара и државника. У бројним разговорима “с поводом” др Матуновић је настојао да утврди Титов идентитет, јер му је било несхватљиво да је Тито она личност за коју се представљала и за коју га сарадници и народ сматрају. Задивљујуће познавање културе, историје, књижевности и умјетности великих народа, свјетске културе и цивилизације, а веома слабо југословенских народа, за др Матуновића су доказ да је Тито завршио школу у земљи у којој се духовна достигнућа српског и хрватског народа не изучавају и гдје су она непозната. Тито је течно говорио или се служио са десет језика. Иако полиглота, српскохрватски књижевни језик није никада ваљано научио. Вокација металског радника му је одговарала из политичких разлога и прикривања свога поријекла.

Градећи претпоставку да Тито није металски радник из Кумровца, др Матуновић даје читаву лепезу његових карактерних особина, својеврсну психобиографију, истичући Титову тачност, прецизност, чврсту вољу, истрајност, иницијативу, креативност и логично расуђивање. Поред тога, имао је особине расног политичара: политички инстинкт, лукавост, препреденост, превртљивост, високе глумачке способности, невезивање за људе, немање правих пријатеља, подозривост и опрезност. Као сви велики политичари, имао је способност да непогрешиво процјењује политичку ситуацију и да утиче на развој догађаја и изузетан дар предвиђања политичких збивања. Уз то, изванредно је познавао психологију појединаца и психологију масе, као и начин манипулације са њима.

Др Матуновић овоме додаје Титове особине, преокупације, склоности, навике и животне ужитке: лијеп, отмен и достојанствен изглед, отмено држање и углађени манири, лијепо облачење и златан накит, китњасте униформе и ордење, друштво или љубав атрактивних и младих жена, лов на крупну дивљач и ловачки трофеји, путовања и упознавање нових предјела и људи, гледање филмова, књижевност - посебно поезија, класична и забавна музика, посебно опера, размишљања о суштини појединих појава и ствари, рано устајање, јутарња хигијена и гимнастичке вјежбе, шетње у природи, сједјење поред логорске ватре, добра пића, квалитетне цигарете и цигаре и пикантна јела. Радо је играо билијар, шах и карте. Од спортских дисциплина волио је и упражњавао јахање, мачевање, гимнастику и тенис.

Раскошан живот Јосипа Броза није остао незапажен. Његови гости су га упоређивали са фараонима, а Хрушчов је, као у шали, назвао Тита првим социјалистичким царем.

Навођење Титових преокупација, склоности, навика и животних ужитака, др Матуновићу служи за закључивање да су то својства људи из аристократских и богатих породица, а не сиротиње и радника. У својој анализи Јосипа Броза, др Матуновић истиче да према физичком изгледу, менталном и психолошком склопу, Тито би могао бити типични представник германске расе.

Закључујући окосницу своје књиге, др Матуновић сматра да Јосип Броз Тито највјероватније није Јосип Броз из Кумровца, већ његов двојник, те да је реална претпоставка да је Тито Нијемац, рођен у Русији, у аристократској или некој богатој породици, гдје је стекао добро васпитање, широко образовање, одговарајуће навике, преокупације, манире и склоности. “Као идејног марксисту и комунисту, и изузетну личност, Совјети су га након завршене обавјештајне и партијске школе убацили у Југославију као агента, што су радили са многим младим, способним и провјереним људима које су убацивали у друге земље, па чак и у институције тих земаља...” са одређеним задатком. У свему овоме значајну улогу, према наводима др Матуновића, имао је, још увијек недовољно познати, Иван Стево Крајачић, официр НКВД, који је “руском большевику, комунисти и школованом обавјештајцу дао идентитет Јосипа Фрање Броза, погинулог или несталог аустријског каплара”. Ову своју претпоставку аутор детаљно образлаже, логички, инвентивно, наводећи и сазнање других људи који су били блиски Титови сардници (Љубодрага Ђурића, Александра Ранковића, Родољуба Чолаковића). Др Матуновић овоме

додаје да је званична комисија која је послје Титове смрти нашла у ташњи коју је закључану носио са собом, поред осталог, списак погинулих аустријских официра, подофицира и војника у вријеме битке у Галицији. У списку је име каплара Јосипа Фрање Броза. Па ипак, претпоставке др Матуновића не дају егзактан одговор на питање - ко је био Тито, већ само отвара нову дилему.

И други дијелови књиге су такође интересантни, јер о људима и догађајима прича човјек - љекар на основу непосредних доживљаја и сазнања "из прве руке", који има изванредну моћ запажања. У некој врсти мемоарског дневника, аутор пише о Јованки Броз и њеним болесним прохтејевима за влашћу, Титовим најближим сарадницима (Кардељу, Ђиласу, Ранковићу, Чолаковићу, Ивану Стеву Крајачићу, Марку Никезићу, Владимиру Бакарићу, Џемалу Биједићу, Бранку Микулићу), сусретима са Черчиллом и Стаљином, појединим догађајима из народноослободилачког рата, Информбироу, политици несврставања, брионском племену, доживљајима са путовања по свијету, персоналу Предсједника Републике итд. Све то и још много мање познатих и непознатих детаља саопштено је у овој књизи занимљиво, живо и животно, тако да се чита с лакоћом и знатижељом.

Аутор ове књиге др Александар Матуновић, говорећи детаљно о Титу и другима из његовог околности, ништа мање не говори о себи, с великом дозом самопоштовања и егоцентризма, што у разговору са Титом није било лако постићи.

На крају, рецимо и то да књига др Матуновића "Енигма Броз - ко сте Ви друже предсједниче?" није ријешила основну дилему, али је у много чему подстицајна не само за размишљање већ и за нова истраживања ове изузетне личности. Уколико дилема заиста постоји, одговор се највјероватније налази у тајним досијејима руских и британских обавјештајних служби. До тада љубитељи мистификација остају у дилеми да ли је у питању металски радник из Кумровца или "лажни цар". Титу је очито одговарала мистификација његове личности, па је и сам томе доприносио. У том погледу вриједан је пажње детаљ који др Матуновић наводи, да је Тито приликом дочека Нове 1976. године, у добром расположењу, повјерио: "Ја сам Фауст, докторе. Ето, сад знате ко сам. Не само доктор Фауст пјесника Гетеа, него Фауст свих Фауста..."